

Co se stalo ve Volarech?

Vzdělávací cíl: Žáci na základě analýzy fotografie a dalších pramenů zhodnotí akt, kterým američtí vojáci přisoudili Němcům kolektivní vinu za válečné zločiny nacistického Německa, a zamyslí se, jak tento čin vnímali a vidí sami Němci.

Klíčová slova: druhá světová válka, dobové perspektivy, tvoříme

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ FOTOGRAFIE (2 min.)

Prohlížení fotografie s pomocí lupy a četba popisky.

2 VYJÁDŘENÍ POCITŮ (3 min.)

Zaznamenávání dojmů z fotografie do textového pole.

Vypsání pomáhá žákům ventilovat znepokojení, které snímek vzbuzuje.

3 POPIS FOTOGRAFIE (4 min.)

Označování důležitých postav a prvků na fotografii a jejich popis.

Žáci mohou označit skupiny osob např. jako oběti, přihlížející a vojáky.

Učitel by měl žáky upozornit na nutnost vyjadřovat se o zemřelých pietně.

4 FORMULOVÁNÍ OTÁZEK PRO DALŠÍ PÁTRÁNÍ (4 min.)

Žáci přijímají roli novináře, který má k fotografii napsat článek. Vymýšlejí a zapisují do textového pole klíčové otázky, na něž by potřebovali znát odpovědi.

Cílem je vyzkoušet si kritický rozbor emotivního vizuálního pramene. S otázkami budou žáci dále pracovat.

Žáci mohou určit především postavy amerických vojáků a vyhodnotit je jako hybatele události. Dataci snímku mohou propojit s domácím kontextem, tj. s koncem druhé světové války. Klíčové jsou otázky: Proč a jak oběti zemřeli? Proč musí kolem obětí projít civilisté a smrti obětí?

5 HLEDÁNÍ ODPOVĚDÍ NA OTÁZKY K PŘÍPADU I (7 min.)

Zkoumání pramenů v doplňkové galerii. Zápis nových zjištění do textového pole. Možnost upravovat znění otázek.

Videozáběry pořízené americkými vojáky jsou bez zvuku a byly sestříhány. Záměrně neobsahují explicitní záběry na těla obětí. Zařazení sekvencí má zvýšit vhléd žáků do události a přiblížit jim civilisty jako živoucí postavy, které reagují na situaci bezprostředně, často silně emotivně. Učitel může zdůraznit, že jde o osoby německé národnosti z Volar, které v této době tvořily většinu obyvatel tohoto města.

Nejen američtí vojáci konfrontovali civilní obyvatelstvo mnohých německých měst s válečnými zločiny jejich krajanů. Konfrontace měla různé podoby. Kromě přihlížení exhumacím obětí jako v případě Volar (muži přitom museli exhumaci

provést) bývali civilisté z blízkého okolí přiváděni do koncentračních táborů. Častější bylo promítání záběrů z táborů v kiněch, kde byla účast povinná. Nejznámější dokument Die Todesmühlen vydali k použití Američané ve své zóně v Německu v lednu 1946. Běžné byly též výstavy fotografií zločinů doplněné o slogany hlásající např. „Toto je vaše vina“.

6 HLEDÁNÍ ODPOVĚDÍ NA OTÁZKY K PŘÍPADU II (5 min.)

Četba vzpomínkového textu. Označování pasáží, ve kterých pamětník vzpomíná na své pocity (zeleně) a v nichž hodnotí rozkaz amerických vojáků (žlutě).

Žáci se ze vzpomínky pamětníka Paula Praxla mimo jiné dozvídají, že byl synem starosty Volar Antona Praxla. Učitel může doplnit informaci, že Paulovi bylo v této době devět let. Žáci vyhledávají v textu, jak pamětník událost hodnotí. Vzpomínka je zásadní pro dokončení novinového článku na následujícím slidu a zamyšlení se nad principem kolektivní viny, který zvolili američtí vojáci ve Volarech a jinde.

7 PSANÍ NOVINOVÉHO ČLÁNKU (5 min.)

Psaní reportáže k fotografii do textového pole na základě poznámek, které žáci postupně nasbírali při analýze pramenů.

Žáci mohou formulovat např. zjištění, že nucené přihlížení exhumaci a pohřbu obětí se muselo minout účinkem, mimo jiné pro každodenní starosti německého obyvatelstva českého pohraničí po válce. Zároveň může poslední věta pamětníka sloužit jako důkaz, že tuto událost mohl člověk zpracovat až později.

Další možnosti zapojení do výuky:

Učitel může využít poslední otázku cvičení k otevření širší diskuze o aplikování principu kolektivní viny na všechny příslušníky národa. Jako příklad může otevřít též odsun německého obyvatelstva z Československa, potažmo zpochybnit hlavní argument pro odsun, který lze žákům předložit jako diskuzní tezi: Lze odsun ospravedlnit skutečností, že převážná většina německého obyvatelstva českých zemí si přála připojení ke Třetí říši / Německu?